

การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาต้นแบบ
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช : กรณีศึกษา 4 โรงเรียน

ผศ.ดร.วีระยุทธ ชาตะกาญจน์

ทุนอุดหนุนจากเครือข่ายการวิจัยทางการศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ประจำปีงบประมาณ 2550

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยประเภทการวิจัยและพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นต้นแบบ 4 โรงเรียน ให้สามารถบริหารจัดการได้ตามแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และเป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พร้อมทั้งเป็นการพัฒนาระบบการรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาทั้ง 4 โรงเรียน ให้สามารถดำเนินงานโดยใช้ระบบ IT ได้ ซึ่งได้ออกแบบการวิจัยไว้เป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการสัมมนาเพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการ 2) ขั้นตอนการศึกษาคุณภาพสถานศึกษาที่เป็นเลิศทางการบริหารจัดการ 3) ขั้นตอนการกำหนดตัวชี้วัดแผนงาน/โครงการของสถานศึกษาและเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 4) ขั้นตอนพัฒนาสถานศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ และ 5) ขั้นตอนประเมินผลการพัฒนาโดยการวิจัย ปรากฏดังต่อไปนี้

1. การสัมมนาเพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการ ได้มีผู้เข้าร่วมสัมมนาทั้งหมด 63 คน ซึ่งผู้เข้าร่วมสัมมนาให้ความเห็นว่าการประชุมสัมมนาเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนและมีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการจัดการอบรม ด้านกิจกรรมการอบรม และด้านสาระประโยชน์ที่ได้รับ ทุกด้านมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. การศึกษาคุณภาพโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศในการบริหารจัดการ ได้มีผู้เข้าร่วมศึกษาคุณภาพทั้งหมด 75 คน ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาคุณภาพให้ความเห็นว่าการศึกษามีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนและมีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการประสานงาน ด้านวิทยากรและแหล่งศึกษาคุณภาพและด้านสาระประโยชน์ที่ได้รับ ทุกด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. ผลการกำหนดตัวชี้วัดร่วมของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐทั้ง 7 หมวด ประกอบด้วยตัวชี้วัดร่วมทั้งหมด 36 ตัวชี้วัด พร้อมทั้งสามารถพัฒนาระบบ การรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาได้ทางอินเทอร์เน็ตที่ <http://www.edu.nstru.ac.th/~pmqa>

4. แต่ละโรงเรียนได้จัดทำแผนงาน/โครงการในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้เข้าสู่เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐได้ตามความพร้อมและศักยภาพของแต่ละโรงเรียน โดยเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้

5. ผลการประเมินการพัฒนาระบบบริหารจัดการของสถานศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของทั้ง 4 โรงเรียน มีความสำเร็จในการพัฒนาระบบบริหารจัดการอยู่ในระดับสูง โดยสามารถเรียงลำดับจากมากที่สุด โรงเรียนวัดกุด, โรงเรียนชุมชนบ้านนาหวา, โรงเรียนบ้านทุ่งครั่ง และโรงเรียนเรียนชะอวดเคร่งธรรมวิทยา

Abstract

The purposes of this research and development research 1) were management system of the 4 Model Basic Education Institution to manage by following “the Results Based Management” and to be in line with Public Management Quality Award : PMQA. Also , 2) to develop performance report system of the 4 institution to operate by using IT system.

The research was conducted in 5 steps : 1) The seminar to develop management system ; 2) The observation of the perfect management institutions; 3) The specification of the plans and projects indicators of institutions and design computer programming ; 4) The development of institutions following the Public Management Quality Award : PMQA, and 5) the evaluation of development.

The results reveal that 1) The seminar and develop management system there were 63 who attended the seminar and in general , they highly perceived that the seminar was useful for developing quality management of institutions as well as in each aspect training aspect, activities of training aspect and usefulness aspect ; 2) The observation the perfect management institutions - There were 75 who attended the observation activity and in general , they highly perceived that the observation activity was very useful for developing quality management of institutions as well as in each aspect – coordinate aspect, expert and place of observations and usefulness aspect ; 3) The specification of institutions conform to 7 sections of Public Management Quality Award : PMQA that featured 36 indicators together with developing online performance report system of institutions on [http ; // www.edu.nstru.ac.th / - pmqa](http://www.edu.nstru.ac.th/-pmqa) ; 4) Each institution can make plans and projects following the specification of strategy and perform plans for developing management system of institutions depending on readiness and potential ; 5) the evaluation of the management system development of institution follows the Public Management Quality Award of 4 institution succeed in a high level ranging from the most to the least , were Wat Kad school, Chumchonbannawa school, Banthungkhang school, and Cha-uat Krenghumwitthaya school.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความร่วมมือจากคณะผู้บริหารและนักวิจัยในโครงการวิจัยการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาด้านแบบในจังหวัดนครศรีธรรมราช : กรณีศึกษา 4 โรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2550

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และคณะครูอาจารย์ในโรงเรียนต้นแบบทั้ง 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดกัศ โรงเรียนชุมชนบ้านนาวา โรงเรียนชะอวดเคร่งธรรมวิทยา และโรงเรียนบ้านทุ่งครั่ง ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และคณะกรรมการบริหารเครือข่ายการวิจัยทางการศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ที่ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

ประโยชน์ใดที่เกิดจากคุณค่าของการวิจัยฉบับนี้ คณะผู้วิจัยขอมอบแต่ผู้บริหารและบุคลากรของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เพื่อร่วมกันพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถบริหารจัดการตามแนวทางการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ให้บังเกิดความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญนี้ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ผศ.ดร.วีระยุทธ ชาคะกาญจน์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(2)
กิตติกรรมประกาศ.....	(3)
สารบัญ.....	(4)
สารบัญตาราง.....	(6)
สารบัญภาพ.....	(8)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ทำการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ตอนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์.....	7
ตอนที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับดัชนีวัดความสำเร็จแบบสมดุล.....	16
ตอนที่ 3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาตัวชี้วัด.....	28
ตอนที่ 4 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ.....	46
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ.....	56
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
ระเบียบวิธีวิจัย.....	63
ขั้นการสัมมนาเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการ.....	64
การศึกษาฐานสถานศึกษาที่เป็นเลิศทางการบริหารจัดการ.....	65
การกำหนดตัวชี้วัด แผนงาน/โครงการของสถานศึกษา.....	65
การพัฒนาสถานศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ.....	66
ขั้นการประเมินผลการพัฒนา.....	67
วิธีคัดเลือกสถานศึกษาที่เป็นต้นแบบ.....	67
โรงเรียนวัดกุด.....	76

	หน้า
โรงเรียนชุมชนบ้านนาวา.....	87
โรงเรียนชะอวดเคร่งธรรมวิทยา.....	92
โรงเรียนบ้านทุ่งครั้ง.....	103
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	104
ผลการประเมินกิจกรรมการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ.....	109
ผลการประเมินกิจกรรมการศึกษาดูงาน โรงเรียนที่มีความเป็นเลิศในการบริหารจัดการ...	114
ผลการกำหนดตัวชี้วัดร่วมและโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อรายงานผลการปฏิบัติงาน.....	124
การพัฒนาสถานศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ.....	129
การประเมินผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการของสถานศึกษา.....	137
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	138
วิธีดำเนินการวิจัย.....	138
สรุปผลของการวิจัย.....	139
อภิปรายผลการวิจัย.....	142
ข้อเสนอแนะ.....	145
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	147
ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้.....	148
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	150
บรรณานุกรม.....	151
ภาคผนวก.....	158
ภาคผนวก ก เอกสาร, แบบประเมินที่เกี่ยวข้อง.....	159
ภาคผนวก ข แนวทางพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาตามเกณฑ์ คุณภาพ (PMQA).....	181
ภาคผนวก ค คู่มือการใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ระบบการบริหารจัดการ สถานศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA).....	291
ประวัติผู้วิจัย.....	349

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ประชุมสัมมนาจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและโรงเรียน.....	102
4.2 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้เข้าประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	106
4.3 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้เข้าประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดกุด.....	107
4.4 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้เข้าประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนชุมชนบ้านนาวา.....	108
4.5 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้เข้าประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนชะอวดเคร่งธรรมวิทยา.....	109
4.6 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้เข้าประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านทุ่งครั้ง.....	110
4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้เข้ากิจกรรมการศึกษาดูงาน โรงเรียนที่มีความเป็นเลิศในการบริหารจัดการ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และ โรงเรียน.....	111
4.8 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้เข้าศึกษาดูงานต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	112
4.9 แสดงระดับความคิดเห็นของผู้เข้าศึกษาดูงานต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนวัดกุด.....	113
4.10แสดงระดับความคิดเห็นของผู้เข้าศึกษาดูงานต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนชุมชนบ้านนาวา.....	114
4.11แสดงระดับความคิดเห็นของผู้เข้าศึกษาดูงานต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนชะอวดเคร่งธรรมวิทยา.....	115
4.12แสดงระดับความคิดเห็นของผู้เข้าศึกษาดูงานต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนบ้านทุ่งครั้ง.....	116
4.13 แสดงจำนวนและร้อยละของประเมินความเหมาะสมของตัวชี้วัดร่วมจำแนกตามตำแหน่งการบริหาร.....	122

ตารางที่

หน้า

- 4.14 ผลการประเมินความเหมาะสมของตัวชี้วัดร่วม เพื่อการพัฒนาคุณภาพการบริหาร
จัดการของโรงเรียน โดยผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 1-4 123
- 4.15 ผลการประเมินการพัฒนาระบบบริหารจัดการของสถานศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพ
การบริหารจัดการภาครัฐ ทั้ง 4 โรงเรียน..... 132

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
2.1 กระบวนการของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์.....	10
2.2 กระบวนการวัดผลและการปฏิบัติงาน.....	12
2.3 หลักการพื้นฐานของการวัดและผลการปฏิบัติงานขององค์กร.....	12
2.4 มุมมองพื้นฐานของดัชนีวัดความสำเร็จแบบสมดุล.....	19
2.5 ตัวอย่างแผนที่ทางกลยุทธ์ (strategy map) ของบริษัทผลิตสินค้าแห่งหนึ่ง.....	24
2.6 การกำหนดแผนที่เชิงกลยุทธ์ วัดดูประสงค์ ตัวชี้วัด เป้าหมายและแผนงาน.....	25
2.7 โมเดลการพัฒนาตัวชี้วัด.....	40
2.8 ความเชื่อมโยงของเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ.....	54